

Humane herkansingsregels en ze werken nog ook

In 2007/2008 heeft de **Leidse rechtenfaculteit** in samenwerking met onderwijsadviseurs van het ICLON strengere herkansingsregels beproefd, aldus bericht Vincent Bongers in *Mare* (30/10/2008).¹ (a) Elk cursorisch vak biedt per studiejaar tweemaal gelegenheid het tentamen af te leggen. (b) Wie voor de eerste keer aan het vak deelneemt, mag in dat studiejaar van geen van beide tentamengelegenheden gebruik maken, tenzij hij aan de gestelde inspanningsverplichtingen heeft voldaan (hij moet minimaal 80% van de werkgroepbijeenkomsten hebben voorbereid en bijgewoond). (c) Wie voor de eerste keer aan het vak deelneemt, mag niet van de tweede tentamengelegenheid gebruik maken, tenzij hij ook van de eerste gelegenheid gebruik heeft gemaakt. (d) Wie in een studiejaar van de eerste gelegenheid gebruik maakt en daarbij minder dan een 4 (dus minder dan 3,51) scoort, mag niet van de tweede gelegenheid gebruik maken. Dat zijn vrij humane clausules. Na de invoering ervan is het studierendement aanmerkelijk toegenomen.

Clausule (b) lijkt mij van toepassing op vakken waarin de beoordeling in een afsluitend tentamen geconcentreerd is of waarin deelname aan tussentijdse beoordelingen niet verplicht is. Ingewikkelder wordt het als er binnen een cursorisch vak ook nog andere resultaatsverplichtingen aan de student worden opgelegd, zoals succesvolle deelname aan een practicum, het schrijven van een paper of een verplicht deeltentamen halverwege de rit. In dat geval moeten aanvullende spelregels worden geformuleerd:

- (e) Mag je het afsluitend tentamen afleggen als je nog niet aan de tussentijdse resultaatsverplichtingen hebt voldaan?
- (f) Als je een voldoende voor een tussentijdse resultaatsverplichting hebt gehaald, doch het afsluitend tentamen onvoldoende hebt gemaakt, wat is dan de geldigheidsduur van die voldoende (dus: hoe lang blijft die voldoende dan staan)?

In een eerdere *posting* berichtte ik over het draconische **Utrechtse herkansingsregiem**.² Aldaar gelden de volgende herkansingsregels:

- (a) Elk cursorisch vak biedt per studiejaar tweemaal gelegenheid het tentamen af te leggen.
- (b) Men mag in een studiejaar niet van de tweede tentamengelegenheid van een vak gebruik maken, tenzij men in dat studiejaar aan het cursorisch onderwijs van dat vak heeft deelgenomen en daarin aan zijn inspanningsverplichtingen heeft voldaan.³
- (c) Men mag in een studiejaar niet van de tweede tentamengelegenheid van een vak gebruik maken, tenzij men in dat studiejaar ook van de eerste gelegenheid gebruik heeft gemaakt.
- (d) Men mag in een studiejaar niet van de tweede tentamengelegenheid van een vak gebruik maken, tenzij men in dat studiejaar bij de eerste gelegenheid minimaal een vier heeft gehaald (en men overweegt zelfs deze herkansingsdrempel naar een vijf te verhogen!).
- (f) De voldoende behaald op tussentijdse resultaatsverplichtingen van een vak verliezen op 31 augustus van elk studiejaar hun geldigheid. Dus wie een vak wil halen en op 31 augustus nog niet geslaagd is, moet het hele vak overdoen, althans als dat vak tussentijdse resultaatsverplichtingen kent.

In Utrecht worden studenten dus zwaar gestraft als ze aan een vak deelnemen en geen kans zien vóór het eind van het studiejaar voor dat vak te slagen: zij moeten het hele vak volgend jaar overdoen. Dit draconische regiem leidt ertoe dat studenten alles op alles zetten om *voor elk vak* te slagen teneinde die straf te ontlopen. Maar door op alle paarden te wedden, lopen minderbegaafde studenten het risico veel weddenschappen te verliezen. Per saldo wordt in het verhoudingsgewijs humane Leidse systeem een hoger studierendement geboekt dan onder het draconische Utrechtse regiem. In de Utrechtse rechtenfaculteit (anno 2005/2006) kreeg 23% van de studenten aan het eind van hun eerste studiejaar een negatief Bindend Studiedadvies (BSA) aan de broek omdat ze *minder dan 30 studiepunten* hadden gehaald.⁴ In de Leidse rechtenfaculteit anno 2007/2008 kreeg 20% een negatief BSA kreeg opgelegd omdat ze *minder dan 40 studiepunten* hadden gehaald. Deze percentages zijn overigens enigszins rooskleurig omdat geen rekening is gehouden met de eerstejaarsstudenten die eerder in het jaar de studie gestaakt hebben.⁵

In het bovenstaande is één essentieel gegeven onvermeld gebleven. In de Leidse rechtenfaculteit anno 2006/2007, dus één instroomcohort eerder, kreeg 30% een negatief BSA opgelegd, omdat ze minder dan 40 studiepunten hadden geboekt.⁶ Het ziet er dus naar uit dat het betere propedeutische studierendement in 2007/2008 te danken is aan de invoering van de iets minder coulante herkansingsregels.

Zou men in Leiden door invoering van het draconische Utrechtse herkansingsregiem een nóg beter propedeutisch rendement kunnen bewerkstelligen? Ik verwacht van niet. Ik denk dat de Leidse rechtenfaculteit met de invoering van haar nieuwe herkansingsregels in combinatie met haar BSA-norm wel zo'n beetje de rendementslimiet bereikt heeft. Inmiddels heeft de Utrechtse rechtenfaculteit haar BSA-norm eveneens opgehoogd (naar 37,5 studiepunten). De Leidse ervaringen laten zien dat het Utrechtse herkansingsregiem onder die voorwaarde vermoedelijk verzacht kan worden zonder het propedeuserendement aan te tasten.⁷

Wes Holleman

weblog onderwijs 2-11-2008

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.mareonline.nl/artikel/2008/08/0501/>.

² <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=513>.

³ Men kan er overigens over twisten of de Utrechtse (en Leidse) verplichting om aan de werkcolleges (c.q. werkgroepen) deel te nemen, een inspannings- of een resultaatverplichting is. Dat hangt van de juridische vormgeving af. Men kan de werkcolleges immers als een verplicht practicum opvatten, waaraan de student moet hebben deelgenomen voordat hij de onderwijseenheid met succes kan voltooien.

⁴ <http://www.onderwijsethiek.nl/wp-content/uploads/2008/03/selectiepropedeuse.pdf> (zie noot 2).

⁵ Het is goed denkbaar dat strengere herkansingsregels (zoals in Leiden en Utrecht ingevoerd) als neven-effect hebben dat méér studenten al tijdens het eerste studiejaar met de gekozen studie stoppen.

⁶ De Leidse BSA-norm van 40 studiepunten gold ook reeds in 2006/2007. Zie p.35 van de studiegids: [http://law.leidenuni.nl/general/img/Studiegids%20rechtsgeleerdheid%202006-2007%20\(220806\)_tcm11-9451.pdf](http://law.leidenuni.nl/general/img/Studiegids%20rechtsgeleerdheid%202006-2007%20(220806)_tcm11-9451.pdf).

⁷ En de voorgenomen herkansingsdrempel (van 4 naar 5) staat in dit licht als een ordinaire bezuinigingsmaatregel te kijk, die afbreuk doet aan de dienstverlening die studenten mogen verwachten.